

Darja Mihelič, **Piranske notarske knjige – fragmenti (1284–1296)**. Šesti zvezek. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2016, 306 strani. (Thesaurus memoriae. Fontes 13).

Darja Mihelič, **Piranske notarske knjige – fragmenti (1301–1320/1321)**. Sedmi zvezek. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2018. 249 strani (Thesaurus memoriae. Fontes 15).

Vseh sedem zvezkov objav piranskih notarskih knjig Darje Mihelič uvaja Prolog, v katerem navaja avtorica zaključke posvetovanja o programu izdajanja edicij virov za slovensko zgodovino, ki sta ga 13. oktobra 1972 organizirali Sekcija za občo in narodno zgodovino pri Institutu za zgodovino SAZU in Arhivsko društvo Slovenije. V programu je posebej poudarjeno, da imamo za primorska mesta ohranjeno veliko bogastvo notarskih, vicedomskih in drugih knjig, pri katerih bi se bilo zaradi množine tega gradiva potrebno omejiti na izdajo notarskih knjig in sicer najprej piranskih. 46 let od nastanka tega programa je uspela zaslužna znanstvena svetnica Darja Mihelič dokončati delo na izdaji piranskih notarskih knjig. Prvo knjigo piranskih notarskih zapisov je izdala leta 1984, zadnjo, sedmo, pa leta 2018.

Oceno prvega zvezka iz te serije – Najstarejša piranska notarska knjiga (1281–1287/9) – je v Zgodovinskem časopisu napisal Ferdo Gestrin in poudaril: “V celem izdaja te piranske notarske knjige lahko služi kot vzorec za izdajo vseh naslednjih notarskih knjig v Piranu.”¹ Darja Mihelič je po tem vzorcu nadaljevala z objavljanjem vseh nadaljnjih notarskih knjig, ki so se ohranile v Piranskem arhivu, ki deluje kot izpostava Pokrajinskega arhiva Koper.

V prvih štirih zvezkih je Darja Mihelič objavila vse štiri v celoti ohranjene piranske notarske knjige. V ostalih treh zvezkih pa so objavljeni fragmenti trinajstih, le delno ohranjenih piranskih notarskih knjig. Pri tem je avtorica za peti zvezek izbrala notarski kriterij in je v njem objavila tiste notarske zapise iz fragmentarno ohranjenih knjig, ki jih je zapisal notar Dominico Petenarij.² Drugače je s šestim in sedmim zvezkom, ki sledita kronološkemu kriteriju. Tako so v šestem zvezku objavljeni fragmenti tretjega (1284–1290), devetega (1290–1296) in desetega (1294–1295) notarskega kodeksa, v sedmem zvezku pa so objavljeni fragmenti

¹ Ocena Ferdo Gestrin: ZČ, 38, 1984, str.145–146

² Ocene Ignacij Voje: druga knjiga – ZČ 41, 1987, str. 365–366; tretja knjiga: ZČ 58, 2004, str. 220–222; četrta knjiga: ZČ 61, 1007, str. 239–240; peta knjiga: ZČ 63, 2009, str.488–489.

enajstega (1302–1303), dvanajstega (1305), štirinajstega (1319–1321), petnajstega (1301–1311) in šestnajstega (po 1308) kodeksa.

Kot pri vseh prejšnjih zvezkih, imata tudi šesti in sedmi zvezek naslednje sestavne dele: uvodni del s predstavitvijo tekstov (v celoti prevedeno tudi v angleški jezik), osrednji del s objavo notarskih imbreviatur in zaključni del.

Darja Mihelič zelo podrobno predstavi objavljene fragmente. Zvemo koliko listov obsega posamezni fragment, kako je ohranjen papir in kakšne vodne znake ima. Jezik zapisov je preprosta latinščina, avtorica pa se posebej dotakne kratic, ki so jih notarji uporabljali pri pisanju v pisarniški kurzivni minuskuli. Grafično predstavi in opiše vsako črko posebej, ki se lahko pojavlja v različnih oblikah. Besedilo ohranjenih delov notarskih zvezkov je pisano z gosjim peresom in črnilom.

Pisci v šestem zvezku objavljenih fragmentov notarskih sešitkov so notarji: Facina Grimaldi, Facina (Vitali?) in Franciscus de Malonbris. V zapisih so omenjeni še drugi notarji. V enem od njih je ohranjen podpis notarja Facina Grimaldija in notarski znak notarja Francisca de Malonbris, ki sta tudi objavlja (str. 17 oz. 38). V sedmem zvezku se v enem od zapisov omenja kot pisec notar Almericus, v dveh pa Perinus Appolonii.

Osrednji del objavljenih notarskih zapisov predstavljajo njihovi prepisi. Transliteracija predstavlja za izdajatelja enega največjih problemov, saj gre za zelo okrajšana in izrazito kurzivno zapisana besedila. Pri tem se je avtorica držala načela, da je pri prepisih ohranjala nedoslednosti, ki jih imajo izvorniki. Popravki in podobni posegi, ki so jih notarji naredili v svoja besedila, so opisani v sprotnih opombah pod posameznim zapisom. Te so, tako kot kratek uvodni regest, ki uvaja vsak notarski zapis, prevedeni še v angleški jezik.

Vsebina posameznih notarskih zapisov je zelo pestra, vendar pri vseh prevladujejo zadolžnice. V kolikor se v zadolžnicah omenja trgovsko blago zadolžitve, gre najpogosteje za žito in vino (tudi označeno kot gostilniško vino). Na kredit so jemali dolžniki tudi olje, sukno ali na splošno blago. V zvezi z zadolžnicami se omenjajo poroki ali zastave. V notarskih zapisih najdemo tudi pogodbe o poslovanju z nepremičninami, dogovore o delu, delitev ribolovnega območja ter živinorejske družbe v okviru katerih so posamezniki prevzemali živino v rejo, predvsem drobnico. V sedmi knjigi objavlja avtorica fragmente 15 knjige, v katero je vpisanih 24 testamentov. Ta rokopis je izredno dragocen, kajti oporoke so vsestranski pričevalci o družinah, sorodstvenih povezavah, premoženju, bivanjski kulturi in intimnemu svetu ljudi. Pri kreditnih pogodbah sem postal pozoren predvsem na posameznike (ki se pojavljajo kot upniki ali tujci). Tako je npr. dal upnik Petrus Bello od 15. januarja do 4. marca 1293 na kredit žito v 45 zadolžnicah. Verjetno je bil trgovec z žitom, morda pa se je potreba po žitu zaradi pomanjkanja (slaba letina?) zelo povečala. Med dolžniki-tujci se omenjajo posamezniki iz bližnjih istrskih krajev (Pulja, Buj, Umaga, Novigrada, Trsta, Proseka) kot tudi Gradeža. Med upniki bi posebej izpostavil tudi Lapa pokojnega Rainerija iz Firenc, ki pa je živel v Piranu. Vsekakor nudijo zapisi v notarskih knjigah zelo bogato gradivo za proučevanje vsakdanjega življenja v Piranu v srednjem veku.

V zaključnem delu objavlja avtorica tri sezname: seznam osebnih in krajevnih imen ter pojmovni seznam. Ob osebnih imenih so navedeni podatki o sorodstvenih

povezavah. To je nov pristop, ki služi k boljšemu poznavanju strukture prebivalstva Pirana v tem času. Pojemovni seznam služi kot priložnostni slovarček latinskih besed iz samih besedil notarskih zapisov.

Podobno kot v predhodnih zvezkih zaključuje tudi edicijo šestega in sedmega zvezka zelo uporaben in pregleden slovensko-angleški tabelarni seznam s povzetki posameznih notarskih vpisov. Seznam vsebuje za vsak notarski vpis stran, na kateri se v ohranjenem fragmentu notarske knjige nahaja vpis, datum in kraj zapisa in s tem sklenitve pravnega posla, oznako posla oziroma vpisa (npr. zadolžnica) in regist.

V sedmih zvezkih in v razponu štiriintridesetih let je Darja Mihelič objavila vse ohranjene notarske zapise Piranskega arhiva po naj sodobnejši edicijskih načelih. Rečemo lahko, da predstavlja celovita objava ohranjenih piranskih notarskih knjig, njeno življenjsko delo.

Ignacij Voje